

Mohedanus dec. 1. de judiciis, alias decis. 4. res vero non efficitur litigiosa, nisi cum exercetur actio realis, Authent. litigiosa, l. 2. & 4. C. de litigios.

Verum eti reines primam sententiam que comunitior, & tuitior est, ea limitanda est, ut locum habeat, quando certo constat Clericum esse possitorem, & faciendam esse exequationem in re à Clerico possit; leus in dubio, si exequatio fieret in re aliqua existimata propria laici damnata per sententiam Judicis secularis, quam ipse reus crederetur possidere, & Clericus opponeret se exequationem, ut eam impedit, velut oppositor tertius, petens se ad proprium Judicem remitti. Nam in casu Clericus coram seculari Judice debet agere, & apud eum sua iura proponere, & legitime, que proposuerit probare; jureque poterit Judex secularis circa hanc controversionem suum decreterum interponere, eamque definiere. Ita docet Baldus in l. testamento 8. n. 7. & Salicetus in l. consulta 23. num. 2. C. de testament. Antonius de Canario tract. de infestationibus 2. par. 9. 24. ex num. 40. tom. 6. tract. par. 2. Aufertius tract. de potest. secular. in ecclast. regul. 2. fallent. 10. presupponit Capycius dec. 8. num. 3. & Grammaticus dec. 41. Suidus dec. 26. num. 11. Maegilius post his scripta editus tract. de evictiōnibus q. 6. num. 29. Trentacinquius l. 2. variarum, de judicis, resolut. 16. num. 2. doctissimus Riccius in praxi rerum fori Ecclesiastici, resolut. 146. videtur enim eo casu Clericus actor voluntarius, juxta notata ab Afflictis in constit. de burgenariis, num. 4. & 8. rubr. 67. l. 1.

Tertio tandem casu, cum successor in re litigiosa est subditus alteri Judicii ordinatio, ut quia sit civis alterius civitatis, & oportet subsistinguere. Nam autem res litigiosa, in qua exequio facienda est, sita est in territorio Judicis, qui sententiam tulit, & tunc potest propria auctoritate, sententiam suam exequitioni mandare, citato ratione per requisitorias litteras possidente absente. Si vero res, de qua agitur, sit extra territorium Judicis, qui sententiam tulit, atque item persona possidente rem litigiosam, tunc exequitionem peragendum utendum est literis requisitoris, quibus invocetur auxilium Judicis, apud quem reus dicitur, & ubi res sita est, ut sententia exequitioni mandetur, juxta textum in l. à Divo Pio 15. q. sententiam Roma, & ibi tradita à Doctoribus, ff. de reddit. & doctrinam Baldi in d. l. edito 3. num. 55. C. de edit. D. Adrian. toll. Juxta autem requisitoris debet littoris hortatoriis solemnibus acquiescere.

Amplius secundo principaliter predictum tertium effectum præventionis, ut si inducta jam præventione laico succedit Clericus; haeres non obstante Clericatu allegetur instantia capta cum defuncto, & judicium si prosequendum, & finionandum apud Judicem seculari, apud quem captus est à defuncto. Hanc ampliacionem tradidi, & late comprobavi supra, question. 5. ex num. 309.

Predicatum tamen tertium effectum limita primo, ut procedat, & locum habeat, donec durat instantia judicis capiti; nam catenus durat effectus præventionis; ceterum si perimitur instantia capiti judicis, & novum judicium sit inchoandum, litigans, cui supervenit nouum fori privilegium, in novo judicio poterit allegare exceptionem fori declinatoriam, & jure petet se ad suum competentem Judicem remitti. Ita sententiā Anna singul. 129. Cavalcanus decision. 10. numer. 33. libr. 5. Marta de jurisdictione 4. par. cas. 141. ex num. 4. Cevallois de cognitione per viam violenter 2. par. quæst. 37. num. 8. in fine, Grassi de effectib. clericat. 1. effect. numer. 124. qui loquuntur de laico convento, & post factio Clerico, faciunt tradita à Paulo in l. si convenerit 18. ex num. 6. ff. de jurisdicti. omn. jud. & à Ronchegallo in l. ex duobus 16. num. 17. ff. de duabus reis.

Amplius primo predictam primam limitationem principalem, ut procedat non solum cum durat revera eadem persona, quia in judicio interveniente facta est prævention, verum etiam quando durat persona juris fictione eadem, veluti cum defuncto litiganti successit lite capta haeres alterius fori; nam si tunc perimitur instantia, Clericus, verbi gratia, haeres defuncti laici litigantis non tenebitur amplius prosequi judicium coram Judice laici defuncti, sed jure poterit petere remissionem ad suum Judicem, ut dixi supra, question. 5. num. 311. in fine relato Carolo de Grassi de effectibus clericatus 1. effect. num. 291. apud quem invenies, quia nam sunt effectus instantiae peremptae.

ad 104

Amplia secundo predictam primam limitationem principalem, ut sit vera, tam ipsa, quam ejus prima ampliatio, etiam si per insufflationem spiritus vita reviviscat instantia, (de qua instauratio, & insufflatione spiritus late agit Trentacinquiūs variarum resolutionum l. 2. de judicis, resolut. 4. n. 31. & Rolandus à Valle cons. 4. per rotum, volum. 3.) nam adhuc ille, qui post peremptionem instantiam erat iure remittendus ad suum Judicem in novo judicio, remittendus etiam est post instantiam resurrectionem, & antiqui judicis instauratio. Non enim operatur gratia insufflationis, & instauratio instantia in prejudicium illius, cui per peremptionem fuerat jus qualitum. Ita sentiunt Carolus de Grassi de effectib. clericat. 1. effect. d. n. 1241. Anna d. singul. 129. Grammaticus decision. 103. ex num. 114. & ad eum locum Didacus de Mari num. 54. 55. & 56. Ursillus ad Afflictis, decisi. 331. num. 2. Minadeus dec. 5. Marta, Paschalis, Trentacinquiūs, Rovitus, & Galluppus, quos retulit, quæst. 5. num. 311. in fine, loquentes de casu limitatio. & ampliationis prima predictæ, & question. 6. num. 636. cum sequentibus, & aliis.

Unum illud, quod ad hanc rem attinet, non omittam, predictam primam limitationem, & ejus ampliations utiles esse, & effectum habere in causis civilibus, quæ tractantur in Regno Neapolitano in tribunalibus inferioribus, in quibus instantia durat triennio dumtaxat, juxta textum in l. properandum, in princip. & in §. sint autem reus, C. de judic. & rurum 28. ubi notat Caravita ex num. 1. Maranta in praxi 5. par. num. 2. & ex num. 5. late, Muscatellus in praxi Sacer. Reg. Consil. lib. 2. par. 7. glossa sententiam, ex num. 39. Trentacinquiūs variarum resolutionum, l. 2. tit. de judicis, resolut. 4. ex num. 1. Scaccia de appellationibus, quæst. 15. art. 1. num. 241. cum seqq. Riccius collectan. 2193. Galluppus in praxi Sacer. Consil. par. cap. 16. num. 5. at prorsus esse inuiles, & nullius effectus, quoad causas criminales in eodem Regno Neapolitano, in quibus instantia durat perpetuo, & non permititur, juxta pragmat. 51. de offic. Magistr. & pragmat. 11. §. 33. de offic. Judicium. Item in tribunalibus Ecclesiasticis, in quibus instantia est etiam perpetua, & nunquam perimitur, ut notat Maranta in praxi d. quinta parte, num. 14. ex cap. venerabilis 20. de judicis, ubi notant Doctores, & res est indubitate. Item in Regno Castellæ, ubi instantia ex consuetudine nonquam perimitur; ut notat Gregorius Lopez in leg. 9. titul. 6. part. 6. glossa 3. & 4. Joannes Gutierrez de juramento confirmatorio 3. par. cap. 5. num. 4. Paz in praxi in initio annotatione secunda, num. 10. Caldas Pereira in l. si curatorem, verb. infra legimus tempus, n. 1. in fine, C. de integr. restitut. minor. quod item in Gallia servari restatur Rebus in consuetudin. Regni, tom. 1. in proemio, glossa quinta, n. 51. minitique ibidem Caldas. Item in eodem Regno Neapolitano, in causis etiam civilibus introductis in Sacro Regio Consilio, quoniam illud proculdubio est consuetudin. Principes, in quo nomine regis proferuntur sententiae, & in consistorio Princis instantia perpetuo durat, & nunquam perimitur, ut tradit Maranta in praxi, d. etia 5. par. num. 15. Jo. Gutierrez ubi supra, Scaccia dict. question. 15. num. 266. Amendola ad Franckis, dec. 250. num. 21. Regens Tapia dec. 1. num. 27. supremi Italia Señatus, Paschalis de paria potestate 1. par. cap. 8. num. 223. Molfesius cons. 47. ex num. 3. ubi optime probat instantiam non perire in Sacro Consilio. Eadem sententiam in genero loquens de consistorio Princis, tuerit Rebus ad confit. Reg. tom. 3. titul. de appellation. art. 14. glossa unic. num. 8. Thesaurus dec. 10. num. 6. Minfingius centur. 2. obseruat. 48. & probat optimo ratione singulari textus in Authent. de appellation. & intra que tempora, seu novella 23. q. ad hoc sanctum, dum ait: Quod enim vitium est litigantium si culmen imperatorum occupetur vel quis tante est autoritatis, ut non enim Principe posse ad convocandos Patres, caterosque Proceres coarctare? Neque oblat, quod Afflictis dec. 283. n. 4. & ibi Ursillus n. 9. & 10. quos sequitur Regens Tapia Juris Neap. l. 2. rubr. 2. in pragm. 3. de offic. Sacer. Reg. Consil. n. 6. & 7. & in dec. Sacer. Consil. 38. videantur dicere contrarium, nam neque id probant, neque respondet Ursillus ad argumenta Roberti Marante. Neque item obstat quotidianus usus, & praxis obtinendi in ejusmodi causis à Domino Præside Sacro Consilio insufflationis spiritus vita, tum quia nunquam ipse concedit absolute predictam instantiae instauratio, sed cum clausula, quatenus opus sit, que veluti

ut vera conditionis nihil ponit in esse, Parisius cons. 19. n. 45. vol. 2. Rolandus à Valle cons. 58. num. 18. vol. 2. Tuscus liter. C. concil. 593. tom. 2. tum quia abundans cautela non nocet, immo tutius est eam semper apponere, Glossa in l. si cum dies, §. plenum, & exprimere, de recept. arbitri. l. testamentum 17. in fin. C. de testament. ubi Glossa verb. cautela; l. non solent. 95. ff. de regul. iur. Hæc autem petitio insufflationis spiritus vita, & ejus concessio, magis ut abundans cautela adhiberi sensenda sunt, quam quia sint necessariae. Verum quidquid sit, quamvisque descendendum est ab hac sententia, quam verissimam credo, ut si pote, cum se obtulit occasio, affirmari in eodem Sact. Conf. cum minimum est credendum, facta fewel monitione ad dicendum, instantiam reddi perpetuam, & immortalem; non enim potest litiganti imputari, cur causam non finiat, ut docuit Capycius dec. 109. n. 4. Muscatellus in praxi, l. 1. par. 7. dict. gloss. sententiam, n. 53. quod plane videtur probare d. pragm. 1. de instantia causa non restituenda, & confirmatio quæ notat Maranta d. 5. par. n. 31. & aptere probat textus singularis in d. §. ad hec, in Auth. de appellat. & intra que tempora. Tametsi sciam Caravitan in d. tit. 248. n. 4. quem non relatum sequitur Francis dec. 643. ex n. 3. dicere ex montione ad dicendum instantiam protograp ad novennum aliud. Sed & hæc fundatum nullum habent, & melius est istarum vanarum ceremoniarum insufflationis spiritus vita, & peremptionis instantie prorsus ridicularum, & puerilium, rationem non habere. Cur enim moriatur, quod tam facile reviviscit?

944 Limita secundum principaliter predictum tertium effectum, ut tunc locum habeat, cum privilegium fori post item ceptam supervenit ex facto, vel industria privilegiati acquisitum, nam tunc non juvat: securus si superveniat ex concessione Principis motu proprio illud indulgentis; tunc enim etiam post item ceptam, & præventionem factam, privilegiatus gaudebit privilegio fori, & processus remittendus erit ad Judicem ex privilegio. Quæ tamen temperanda, explicata, & accipienda sunt, juxta tradita à nobis latus quæstione precedenti, ex n. 637. ubi omnino video.

945 Limita tertio principaliter predictum tertium effectum, ut locum habeat, donec finiatur lis cepta coram Judice preveniente prolatá sententia, & facta exequitione: nam si nova lis ex eadem causa oriatur, jam cessabit effectus præventionis, & reus erit convenientius coram Judice competente, juxta l. 2. C. de jurisdicti. omn. judic. & cap. cum sit, de foro compet. nullo habito respectu ad item anterius jam finitam. Hæc limitatio est conformis prima, de qua egi supra, num. 940. eamque tradit Grassi de effectib. clericat. 2. effect. n. 1246. Et ratio est manifesta: nam finita lite, non potest durare effectus præventionis circa novam item, cum cessante causa cesse effectus, cap. cum cessante 60. de appellat. 1. adigere, §. quamvis, ff. de jure paronat. Ista vero limitatio locum facit duabus singularibus questionibus, quæ etiam si frequenter contingat, non frequenter tractantur à Doctoribus, neque facilem habent expeditionem.

946 Prima est, singamus litigatum esse coram seculari Judice inter Clericū auctore super exactione aliquis debiti, & laicū reum, & alios ejusdem creditores, esseque latam sententiam pro Clerico, pro cuius exequitione Clericus, vel sit immisus in possessionem bonorum debitiorum communis, vel sit illi soluta certa quantitas cum cautione de restituendo, cui, quibus, & quando a Judice fuerit decretum. Post vero re meius perpensa, & examinata, vel adventiente in judicium novo creditore, qui ostendat meliora jura, & anteriora, agitur, vel de avocanda possessione, vel pecunia soluta. Vel esto Clericus prætendens successionem fidicomiissi ex decreto Judicis nascicatur possessionem rerum hereditiarum, salvo jure cuiuslibet habentis potiora jura, vel circa præjudicium aliorum contradictorum. Post comparet, & opponit se novus contradictor, & agitur de revocanda immissione illa jam exequitioni mandata. Dubium est, coram quo Judice sit agendum ad revocationem, an coram Ecclesiastico, an coram seculari. Videbatur enim agendum coram Ecclesiastico, quoniam convenit Clericus reus, & possit, & regulari est, ut actor sequatur forum rei, leg. 2. Codicis de jurisdicti. omn. judic. cap. cum sit generalis, cap. si diligenti, de foro competent. præsumit cum prima lis, quæ coram seculari agitabatur, finitam

ipam

ipsam opponentem appellare posse, juxta textum, & ibi tradita à Doctoribus in l. a sententia 5. & in l. si perlusione, 14. ff. de appellat. & in cap. cum super 17. de sentent. Et re judic. & ibi tradita à Canonistis, quoniam in hoc causa vigent eadem rationes: ium vel maxime cum tertius veniens ad causam, dicatur venire ex transverso, & non alteret forum, ut eleganter notat Tuscus lit. T. concl. 83. n. 11. prosequuntur late doctissimus Riccius in praxi aurea variarum resolutionum 2. par. resolut. 146. qui multos allegat, & Barbosa in l. venditor 49. ex num. 161. ff. de judiciis, Cancer. variarum resolutionum 2. par. c. 16. n. 40. cum seqq. Ego dixi supra hac eadem disputatione, quest. 6. sect. 8. ex n. 652, cum seqq.

Neque obstat, quod instantia appellationis sit diversa, ut notat Paulus Castrensis conf. 192. n. 5. circa finem l. 2. & Tuscus ubi supra, num. 12. atque ex consequenti videatur locum habere doctrina superius tradita, num. 940. ubi dictum est perempta instantia effectum præventionis extingui. Non inquam obstat, quoniam per appellatio- nem causa constituitur in nova instantia sine peremptio- ne primæ, quæ magis transfunditur, & convertitur in secundam, quam perimitur, quippe cum ex ipsa prima iure ordinario, sine ulla gratia, aut privilegio renascat, & oriatur, quasi ex semine secunda instantia, inter- posita appellatione. Aliud est cum ex transuersu biennii, aut triennii instantia perimitur, quæ ita extinguitur cu[m] toto iudicio, ut nisi gratia, & privilegio superve- niente non possit reviviscere, aut resurgere.

Difficultas ergo est, cum post adeptam possessionem
a Clerico bonorum in judicio deductorum coram Judice
laico, virtute decreti ab eo interpositi, à quo non est ap-
pellatum, vel recepta pecunia sub cautione de restituen-
do, venit in judicium novus oppositor, etiam post mul-
tuui tempus, qui deducat potiora jura, & intendat pos-
sessionem revocare, aut avocare pecuniam solutam, an
ossia tractare causam coram Judice seculari, aut debeat
coram Ecclesiastico, cui subjicitur possessor: & vice ver-
sa possessa re à laico ex sententia Judicis Ecclesiastici,
sub cautione, à qua sententia non fit appellatum, con-
veniri debeat laicus super possessione, vel solutione ob-
tentia, coram Ecclesiastico Judice, qui sententiam tu-
bit, an coram laico, cuius jurisdictioni subjicitur, nul-
la habita ratione anteacti judicii, & decretorum, quo-
rum virtute solutio facta est, aut capta possessio.
In qua difficultate

In qua difficultate ego quatuor casus distinguendos existimo. Primus est, cum in decreto, aut sententia latissimis iudice, quo jubet solvi Clerico, aut eum immitti in possessionem bonorum debitoris, adest clausula, salvis iuribus, aut jure cuiuscumque creditoris potiori jura continentis, aut clausula, *citra prejudicium iurium ceterorum creditorum*, aut *contradictorum*, vel *oppositorum*, ut in re eadem est cum prima, & pro exequitione suas decreti, aut sententiae, Clericus fuerit immisus in possessionem bonorum, aut illi soluta fuerit pecunia cum cautione de restituendo, quod fieri solet, juxta textum in Procuratoris §. §. tribatio, curia duabus legibus sequentiis, ff. de tributoria actione, aut etiam sine cautione. Et hoc casu dicendum est, causam tractandam esse coram Jure eodem, qui decrevit faciendam solutionem, aut immissionem in possessionem bonorum, sive si secularis, si Ecclesiasticus. Ita sentiunt Peregrinus de fideicommissis, art. 48. n. 63. & seqq. Carolus de Grassis de effectib. clericat. i. effect. n. 947. Christophorus de Paz tract. de tenuta, ap. 64. n. 13. Ratio est, quoniam illa clausula, salvis iuribus, eum effectum habet, ut rem integrum constituant, rursum erat ante immissionem, & judicium reducat ad eandem instantiam.

andem instantiam; quare ex vi reservationis causa co-
am eodem Judice tractari potest, imo debet, ut docuit
Angelus in l. edito, ultima, n. 6. vers. sed ergo dico, C. de
dict. D. Adrian. tollen. ejus doctrinam commendat Pe-
ligrinus de fideicommissis, art. 47. num. 29. & dicto artic.
8. num. 48. 65. & 66. sequitur Augustinus Barbosa in re-
missionibus, de clausulis, clausul. 83. num. 4. idem docuit
aldus conf. 104. comparuerunt n. 4. vol. 5. Ias. in l. natu-
raliter, §. nihil commune, n. 190. ff. de adquir. possess. Pu-
eus dev. 34. duodecima Octobris, l. 2. Rota diversorum
eccl. 1013. l. 3. Hondeodus conf. 86. ex num. 44. ad 53.
ol. 2. Natta conf. 633. num. 5. tom. 4. faciunt quæ tradit
ratianus disceptationum forensium, tom. 1. c. 41. n. 21.
22. & tom. 2. c. 317. ex n. 31. aliis rationibus ad ean-
em rem comprobandum utitur Peregrinus de fideicom-
missis, d. art. 48. n. 63. cum seqq.

Contrariam tamen sententiam, quinimo in hoc primo 951
su causam revocationis agitandam esse coram Judge Ec-
clesiastico amplexus est Zucardus *in repet. leg. final. C. de*
icit. D. Adrian. tollend. num. 308. Menochius de adipi-
end. possess. remed. 4. num. 476. Gratianus disceptationum
*rensum, tom. 2. cap. 238. ex n. 93. Marta de jurisdic*t.* 4.*
cafu 159. ex n. 6. & ibi in specie n. 16. & 22. Ratio est
a, quam superius commemoravi num. 946. quoniam,
quam, Clericus immisus in possessionem est verus
sessor, & reus. Ergo standum est regulæ generali,
conveniat in suo foro, quoties agitur de illo amo-
ndo à possessione, cum actor forum rei sequi debeat,
*1. 2. C. de jurisdic*t.* omn. judic. cum vulgatis.*

1. 2. C. de *furijs ac. omn. iudic. cum vulgatis.*
Nibilominus non est recedendum à p̄dicta resolutio- 952
, & non obstat fundamentum contrariae sententiæ, nam
pondemus cum Peregrino dicit. art. 48. num. 69. in fine,
ſ. nec obſtant, regulam illam tunc locum habere, cum
eritus convenitur coram ſeculari de novo independen-
ab alio p̄cedenti iudicio, & non ex cauſa alicuius
creti obtenti per Clericum à Judice ſeculari, quo de-
to reſervata ſint iura ceteris litigantibus; at ubi ex
decreto in favorem Clerici lato, aliis litigans eſſet
vatus à Judice; utique pro reparando illo gravamine
ex ſeculariſ eſſet competens. Ad eundem enim Judi-
cū pertinet revocare, quod non recte proviſum eſt, qui
nus rectum decretum tulit, juxta textum in leg. quod
ſt, ff. de re iudicat. & ad eundem relevare, qui grava-
t, ut qui facilis fuit in immittendo, facilis ſit in extra-
tendo, ut dicebat Baldus in l. ultima, n. 5. C. de edit.
Adrian. tollend. Peregrinus dicit art. 48. n. 64. relato
eandem rem Ferretto conf. 27. n. 7. & 10. & conf. 30.
2. p̄ſertim cum vi clauſule p̄dictæ reſurgat idem
ſicium, & instantia, qua plane proſequenda ſunt co-
a eodem Judice, & non poſſunt intelligi finita. Nam
madmodum, cum quis in ædificato patiēte relinquit
des ultra parietem protenſos, ſignificat ædificium fi-
um non eſſe, ſed illi eſſe ius parietem ulterius proten-
di verſus illam partem, qua dimittuntur, & extensi-
t, ex notatis à Cæpolla de servitutib⁹ urban. p̄dior.
o. ex n. 17. & ex n. 31. & Surdo conf. 126. ex n. 7. l. 1.
cum Judex in decreto lato reſervat alioquin iura, ſi-
ſicat ſe non finiſſe iudicium, ſed ulterius procedere
e, ſibique ipſi ius reſerveate cognoscendi de cauſa,
ties decreto à ſe lato contentio fuertit.

953

Neque vero videri velim allicui malitioso, studiose derogare velle Ecclesiastice jurisdictioni, nimisque fæseculari, dum huic opinioni adhaereo; qui enim in suspicionem inciderit, plane ostender, se rem exteaspicere, non interius contemplari, & altius intue- Etenim cum hæc de effectibus præventionis in genere a sint, etiam si in hoc apposito exemplo videamur uid de Ecclesiastica jurisdictione detrahere, & sereti adjicere; inverso casu, & apposito exemplo in obtinere à Judice Ecclesiastico simile decretum, juxta hanc doctrinam asseritur, conveniendum esse coram Ecclesiastico possessionem decernente, etiam si foro subjectum, videbimus vicissim e contra vice a minuere jurisdictionem fæcularem, ut augeamus esiaisticam, ut quod ex una parte admittitur, ex altera ciatur. Ex quo indicatur manifeste, inter utramque equa lance versari, simplicique & imperturbato animenteque ab omni affectu vacua veritatem perquisiri, & natura præventionis scrutari, quæ ut casus accidat, nunc uni, nunc alteri jurisdictioni favebit, & in prutrius obsequium operabitur; nihil autem censerii est auferri, cui quod debitum est, tribuitur.

secundus casus est, si actum esset coram Judice laico 954
professione, & in possessorio judicio Clericus obtinuerit
sententiam pro se, Judexque reservasset petitorium,
aliquid adjectisset in decreto, quo minus causa videa-
omnino finita, imo potius adhuc pendens quoad
rietatem. Verbi gratia, ponamus litigatum esse in
anlia super tenuta majoratus apud Cancellariam,
Regium Consilium, & Clericum declaratum esse
possorem majoratus. Occurrit dubium, an judicium
orium sit exercendum coram laicis Judicibus, Regiis
et Consiliariis, vel causa remittenda sit ad Ecclesia-
m; & in hoc casu judicium petitorium esse agitan-
tur in laicis tribunalibus, in quibus tractatum est de
possorio; sentit Christophorus de Paz *tract. de tenuta,*
p. 64. ubi rem ex professo tractat *ex num. i.* qui plu-
s hanc conclusionem probat. Præcipuum funda-

mentum est, quoniam causa possessionis, & proprietatis habent eandem continentiam, & apud eundem Judicem debent tractari, ne causæ continentia dividatur, leg. 1. & 2. ff. de quib. reb. ad eund. Judic. eat. l. nulli, C. de judiciis, cap. 1. de caus. possess. & propriet. cap. 1. de sequestr. possess. & fruct. quibus locis norarunt Glossæ, & Doctores, Cenedus ad decretales, collectan. 94. ex n. 1, Guttierer canonistarum questionum, l. 1. cap. 34. num. 29. & 30. & stante præventione in una causa, censetur præventum quoad ea omnia, quæ habent eandem continentiam, ut dixi supra, n. 894.

955 Verum huic resolutioni urgentissimæ obstat textus *in cap. significaverunt, ultimo, de iudiciis*, ubi actor Ecclesiasticus obtinens in possessorio, si postea conveniatur super proprietate, non cogitur coram eodem Judice respondere, si est Judex laicus, & ex consequenti incompetens, ut ibidem notavit *Glossa verb. super proprietate, & in d. cap. 1. verb. sub uno, de caus. possess. & propriet. & in d. cap. significaverunt*, Antonius Buttius n. 8. Panormitanus n. 1. Felynus n. 8. Imola n. 9. Ancharanus n. 1. & 7. ex quorum doctrina colligitur regulam generalem textus *in d. l. nulli, C. de iudiciis, & concordantium, limitandam esse, quoties agendum est de proprietate in foro incompetente possessoris, tunc enim, neque incommodum est causæ continentiam dividi, neque coram diversis Judicibus agi de possessione, & proprietate, ut observavit Antonius Faber conjecturarum, l. 28. c. 7.*

956 Tamen difficultas textus *in d. cap. ultimo*, non difficultatem haberet expeditionem, si diceremus, juxta sententiam Vincentii, quam refert Jo: Andreas ibi, n. 3. & alii, cui videtur adhæsse Paz *d. cap. 64. n. 15. & 25.* eidemque favere Covarruvias *in practicis*, *cap. 35. num. 1.* in eo agi de quasi possessione jurispatronatus, de cuius proprietate non potest tractari coram laico Judice. Nam quemadmodum causa spiritualis, ita pertinent privative ad Ecclesiasticum judicium, ut laicus Judex sit incapax cognitionis eorum, ita incapax est cognitionis causarum jurispatronatus, quæ spiritualibus sunt annexæ, *cap. quanto 3. de judiciis*. Sunt enim quædam causæ, quæ ex sua natura judicium Ecclesiasticum exposcunt, & sæculare respuunt, tanquam earum incapax, illæ videlicet, quæ jure divino segregatae sunt à sæcularium Judicium cognitione, & Ecclesiasticis reservatae, de quibus egi supra, n. 397. alioque tametsi ad Ecclesiasticos Judices pertineant jure humano, possent tamen eo secluso ad sæculares pertinere, qui cognitionis earum incapaces non sunt, veluti judicia super rebus temporalibus; & istæ causæ, non ex natura sua, sed ob privilegium personæ rei, à sæcularibus Judicibus amoventur. Igitur causa, de qua agitur *in d. cap. significaverunt*, pertinet ad primum genus, nos agimus de causa ad secundum genus spectante. Colligitur autem, & confirmatur hæc doctrina ex communi alia Doctorum, *in c. 1. de mutuis petitionibus*, ubi tametsi regula verissima sit, posse reconveniri, etiam Clericum litigantem apud laicum Judicem, à laico convento; nihilominus ea regula limitanda est, ut locum non habeat, si Clericus litigans apud laicum, reconveniretur super spirituali, cuius cognitionis laicus Judex incapax est. Eam limitationem tradunt *in d. c. 1. glossa in verb. super suis questionibus*, Innocentius *num. 1.* Jo: Andreas *n. 3.* Zabarella *num. 5.* Antonius Butrius *num. 12. vers. tertio casu*, Panormitanus *n. 28. & 29.* Imola *num. 7.* Marianus *num. 29. & 56.* Item Canonistæ *in cap. at si Clerici, in principio*, ubi Decius *num. 153. de judiciis*, Bartholomaeus Sochus *lit. R. regul. 1. fallent. 4. alias regul. 412.* Jacobus Novellus *regul. 172. ampliat. 3.*

957 Sed quanvis hec doctrina vera sit, & proculdubio
locum haberet, si in textu *in d. cap significaverunt*, agere-
tur de quasi possessione jurisdictionis, aut alterius spi-
ritualis, verum non adaptatur ad prædictum textum;
nam res, de qua in illo agebatur, erat prophana, & tem-
poralis, ut recte animadvertisit Jo: Andreas in dicto cap. ul-
timo, *de judiciis*, n. 3. Covarruvias in *practicis*, d. c. 35.
n. I. verf. non obserit, Menochius de recuperan. possess. re-
med. 15. n. 217. Gutierrez *canonicarum questionum*, l. 1.
c. 34. num. 29. Jo: Garcia de nobilitate, gloss. 1. §. 2. n. 17. &
ex ipso contextu constat, in quo agitur de electione Ma-
gistratus fœcularis, Universitatis fœcularis. Reliquum est
igitur, ut in eo textu probetur limitatio communiter tra-
dita ibi à Doctoribus illius regulæ generalis, quod petitio-
rium, & possessoriū judicium apud eundem Judicem
sint tractanda, præterquam, cum is Judge fuerit incom-

petens erga reum in petitorio, ut contingit cum Clericus obtinuit possessionem à Judice laico in judicio posseitorio, à qua non poterit amoveri, nisi conventus super proprietate coram Ecclesiastico Judice, etiamsi res, de cuius proprietate tractatur, sit prophana, & temporalis, & laicus Judex non sit incapax cognitionis causæ, sed solum incompetens ob privilegium personæ rei, debeatque tunc servari generalis alia regula, quod actor in petitorio sequatur forum rei, leg. 2, Cod. de jurisdictione, omn. judic. cum vulgatis.

Quæstionem hanc re vera difficultem reddit textus in 958
d. cap. ultimo, de iudiciis, & nimis dubiam; videtur autem sub distinctione resolvenda. Retento igitur casu, quo actor, & reus sint diversi fori, duobus modis possunt inter se litigare. Primo, si actor simul intentaverit petitorium, & possessorium, deinde petitorio suspenso possessorium fuerit prosequutus, vel intentaverit possessorium, quod ex sua natura habeat admixtam causam proprietatis, & sit veluti via ad petitorium peculiari modo, ita ut obtenta sententia super possessorio lis non censetur finita, sed decisus articulus momentanæ possessionis, dum lis deciditur, & debito fine terminatur; atque ideo Judex ferens sententiam super possessorio, prosequitur super petitorio, vel illud expresse reservat, aut remittit legitime prosequendum. In quibus terminis videtur loquutus Christophorus de Paz *precedenti num. 956.* allegatus, dum agit de iudicio tenutæ majoratum Hispanorum, quod ex Hispanis legibus antiquissima consuetudine receptis est veluti via ad peritorium, ita ut nunquam censetur finitum, donec super peritorio sententia feratur, & probationes in uno facte utiles sunt in alio; imo lata sententia in possessorio leges ipsæ jubent causam expresse remitti ad regia Prætoria terminandam super proprietatem, ut constat *ex leg. 9. & 10. titul. 7. libr. 5. recopilation.* & *ex leg. 5. titul. 19. libr. 4. recopilation. in C. additionum*, & in hac specie dicendum est, cognoscendum esse de possessione, & proprietate à Judicibus ejusdem fori. Ratio est, quoniam lis, etiamsi finita sit super possessorio, non est tamen simpliciter, & vere finita, ac per consequens præventio operatur, ut coram eisdem Judicibus terminetur, apud quos est cœpta, juxta superius dicta. Præsertim cum sç̄pe res ipsa, & litis natura trahat ad se personam, ut in feudis, *cap. ex transmissa 6. cap. verum 7. de foro competenti*, notavit Baldus *in 1. editio, ultima, n. 54. C. de editio. D. Adrien. tollend.*

Secundo potest actor intentare merum possessorium simpliciter, quod causam proprietatis non habet admixtam, neque intentatur tanquam via ad petitorium, sed immo quia filius obtinetur in possessorio, & in eo leviores probationes requiruntur, maxime, ubi neque leges, neque consuetudo introduxerunt necessariam quandam specialem connexionem inter ista duo judicia. Et in hac specie, dividendum est judicium petitorium à possessorio, ubi reus, & actor sunt diversi fori, & Judex decernens possessionem est incompetens comparatione ejus, qui futurus est reus in judicio proprietatis, atque apud diversos Judices sunt tractanda. Ratio est, quia primum judicium est finitum, quo finito cessat effectus præventionis, ut dictum est in limitatione tercia principialis, num. 945. atque in his terminis accipiendus est textus in dicto cap. significaverunt, ultimo, de judiciis, & juxta hunc casum interpretandus; cui interpretationi, & distinctioni à me tradite occasione dedit Innocentius ibi statim in principio, & Ancharenus n.2. versic. tertio nota, & num. 7. qui dicunt, decisionem dicti capituli ex eo procedere, quod primum judicium super possessione finitum erat; finito igitur judicio, si novum judicium esset inchoandum, recurrentum esse ad Judicem rei legitimum, ex regula textus in leg. secunda, Cod. de jurificatione omnium Judicium. Aliter igitur dicendum esset, si judicium inchoatum super possessione quovis modo non censeretur finitum, sed adhuc penderet super aliqua sui parte, aut quoniam consuetudo regionis necessariam quandam connexionem introduxisset inter possessorium, & petitorium, quia unum esset via ad alterum, & quædam valde cognata appendix, & quasi pars, ut contingit in tenuta majoratum Hispanorum, aut quia actor simul utramque causam proposuisset, & ideo Judex decidens possessorium ulterius, etiam ad petitorium transiret, aut reservando, aut remittendo, aut certe prosequendo; quemadmodum si deciso possessorio concederet terminum super proprietate, & super ea partes ad probationem